Valiokunnan lausunto MmVL 3/2017 vp─ HE 260/2016 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hossan kansallispuistosta

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hossan kansallispuistosta (HE 260/2016 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander, ympäristöministeriö
- hallitussihteeri Johanna Korpi, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Jussi Laanikari, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Ville Schildt, maa- ja metsätalousministeriö
- luontopalvelujohtaja Timo Tanninen, Metsähallituksen luontopalvelut
- riistapäällikkö Jukka Keränen, Suomen riistakeskus
- koulutuspäällikkö Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto
- toiminnanjohtaja Markku Marttinen, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- puheenjohtaja Asko Keski-Nisula, Suomussalmen riistanhoitoyhdistys

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Kuusamon kaupunki
- Suomussalmen kunta
- suojeluasiantuntija Paloma Hannonen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Kalatalouden Keskusliitto
- Lounajan erästäjät ry
- Paliskuntain yhdistys
- Selkoskylän osakaskunta
- Suomen Metsästäjäliitto

Valmis
5.0

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi Hossan kansallispuisto Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi Suomussalmen, Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa sijaitseville valtion maille. Kansallispuiston pinta-ala olisi noin 11 094 hehtaaria, ja se käsittäisi harju-, vesistö- ja metsäluonnon edustavimman osan valtion omistamasta Hossan kokonaisuudesta. Kansallispuistoksi esitetty alue kuuluu lähes kokonaan EU:n Natura 2000 -verkostoon, ja valtaosa siitä on ulkoilulain (606/1973) nojalla vuonna 1979 perustettua valtion retkeilyaluetta. Moilasenvaaran Natura 2000 -alue on myös valtioneuvoston 27.6.1996 tekemän periaatepäätöksen mukaisen Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelman kohde. Hossan alue kuuluu myös suomalais-venäläistä luonnonsuojelu- ja kulttuuriyhteistyötä varten muodostettuun Kalevalapuiston luonnonsuojelualueiden (valtioneuvoston asetus 204/2014) toiminnalliseen kokonaisuuteen.

Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan kansallispuisto perustetaan ihmisen ja luonnon pitkäaikaisesta ja yhä jatkuvasta rinnakkaiselosta kertovan harju-, vaara- ja pienvesiluonnon eliöstön, geologisten ominaispiirteiden ja maiseman sekä siihen kuuluvien kulttuuristen kerrostumien suojelemiseksi ja hoitamiseksi sekä yleistä virkistys- ja retkeilykäyttöä ja luonnonharrastusta varten Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuistoksi. Valiokunta kannattaa yleisesti Hossan kansallispuiston perustamista ja toteaa, että puisto täydentäisi nykyistä kansallispuistoverkostoa erityisesti harjugeologisten ja kirkkaiden, karujen ja kalaisten vesistöjen sekä kainuulaisen vaaraluonnon ja vanhojen metsien osalta. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että Hossan kansallispuiston perustamista koskeva aloite on alun perin paikallisen väestön tekemä.

Valiokunta toteaa, että kansallispuistoksi esitettävä alue on tällä hetkellä varsin vilkkaassa virkistys- ja matkailukäytössä valtion retkeilyalueena, jossa luonnonkäyttöä on rajoitettu vain vähän. Hossan alue on Kuusamon kunnan puoleisia alueita lukuun ottamatta tällä hetkellä Metsähallituksen lupametsästysaluetta, jossa on mahdollisuus metsästää pienriistaa, metsäkanalintuja, hirveä sekä suurpetoja. Alueella on myös suosittuja istuta ja kalasta -kohteita, joissa kalanistutusten perusteella yleiskalastusoikeuksia on paikoin rajoitettu.

Nykyistä luonnonkäyttöä esitetään lakiehdotuksessa tietyin poikkeuksin rajoitettavaksi siten kuin luonnonsuojelulain (1096/1996) kansallispuistoa koskevat säädökset edellyttävät. Valiokunta toteaa, että metsästys on luonnonsuojelulain 13 §:n mukaan lähtökohtaisesti kielletty kansallispuistossa, mutta tästä on kuitenkin mahdollista säätää poikkeuksia kansallispuiston perustamislaissa. Kalastuksen ja metsästyksen osalta luonnonsuojelulaista poiketen hallituksen esityksen 3 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi eräitä sellaisia paikalliset olosuhteet huomioon ottavia erityissäännöksiä, jotka eivät ole ristiriidassa kansallispuiston perustamistavoitteen kanssa. Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan Hossan kansallispuistossa on niillä, joiden kotipaikka on metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetussa kunnassa, oikeus luonnonsuojelulain 13 §:n estämättä metsästää kotikunnassaan kansallispuiston alueella ja kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkailla on kotikunnasta riippumatta oikeus luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilöiden luvanvaraiseen poistamiseen. Lisäksi Kuusamon yhteismetsän osakaskunnalla on oikeus metsästää hirveä Kuusamon kunnassa sijaitsevilla kansallispuistoon kuuluvilla alueilla.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan esitettävillä metsästysjärjestelyillä pyritään turvaamaan ensisijaisesti paikallisten asukkaiden metsästysoikeudet puistoa perustettaessa. Kansallis-

puiston alue leikkaisi pois keskeisen osan Metsähallituksen Hossan lupametsästysalueen pohjoisosista, joten kansallispuiston perustamisella olisi kielteiset vaikutukset ulkopaikkakuntalaisten metsästykseen. Valiokunta katsoo, että Hossan lupa-alue on paikallisten asukkaiden lisäksi tärkeä metsästyskohde muualta Suomesta tuleville metsästäjille, joista useat ovat jo vuosikausien ajan hyödyntäneet alueen metsästysmahdollisuuksia. Valiokunta korostaa, että erämaisia kohteita etsivät metsästäjät eivät enää juurikaan löydä sellaisia suojelualueiden ulkopuolelta. Lupametsästyksen kieltämisestä kärsivät myös sellaiset ulkopaikkakuntalaiset metsästäjät, joilla on vahva side Hossan seudulle, mutta jotka ovat joutuneet esimerkiksi työn takia muuttamaan muualle.

Metsästysturismi on tutkimusten mukaan kyseessä olevilla alueilla sekä lupatuloina että myös välillisesti aluetaloudessa varsin merkittävä tekijä, mikä on tärkeää syrjäisten alueiden elinkeinoelämän ja asuttuna pysymisen kannalta. Metsähallituksen selvityksessä on todettu, että Kalevalapuiston alueille kävijöitä vetävät ennen muuta marjastus ja metsästys. Syksyinen metsästysmatkailu on merkittävä matkailusesonki, ja näillä Kalevalapuiston alueilla käy vuosittain arviolta 6 000 henkilöä. Ulkopaikkakuntalaisten metsästyksen salliminen kansallispuistossa lisäisi myös alueen majoituskapasiteetin käyttöä myöhään syksyllä. Valiokunta katsoo, että kansallispuiston perustamisessa tulisi pyrkiä saamaan kaikki aluetaloudellinen hyöty.

Valiokunta korostaa sitä, että metsästys voidaan sovittaa hyvin yhteen muiden virkistyskäyttömuotojen kanssa Metsähallituksen lupamääräyksillä. Metsähallituksella olisi mahdollisuus säädellä metsästysajankohtia ja kiintiöitä, ja se voisi rajata luvat tarvittaessa vain syrjäalueille, ja lisäksi lupaehdoilla voitaisiin myös rajata sallittuja metsästystapoja.Tarvittaessa olisi mahdollista kieltää metsästys, jos siitä aiheutuisi ongelmia kansallispuiston perustamistarkoitukselle. Valiokunta toteaa, että metsästystä harjoitetaan loppusyksyllä, jolloin muuta virkistyskäyttöä on yleensä varsin vähän.Valiokunta painottaa erityisesti myös sitä, että lupametsästyksen jatkaminen nykyisellä tavalla loisi kuvaa aidosta eräpuistosta, jonka 1 §:ssä mainittu perustamistarkoitus lähtee ihmisen ja luonnon pitkäaikaisesta ja yhä jatkuvasta rinnakkaiselosta.

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää ympäristövaliokunnalle edellä todettuun viitaten lakiesityksen 3 §:n muuttamista siten, että kansallispuiston alueella olisi myös ulkopaikkakuntalaisten metsästäjien sallittua harjoittaa nykykäytännön mukaista lupametsästystä puiston perustamistarkoitusta vaarantamatta.

Valiokunta toteaa, että kansallispuiston perustamisessa on pyritty huomioimaan alueen kalastuksen erityispiirteet ja paikallisen kalastuksen perinteiden jatkuminen. Kansallispuiston ulkopuolelle on rajattu pääosa pyydyskalastuksen ja virtaavien vesien kalastuksen sekä kirjolohi-istutuksiin perustuvan istuta ja kalasta -toiminnan kannalta tärkeimmistä vesistä. Kansallispuistoon jää kuitenkin edelleen järviä ja lampia, joissa kalastaminen perustuu harjuksen ja taimenen istutuksiin. Perustettavaksi esitettävän kansallispuiston ydinalueella sijaitsevien, kalastuksellisesti tärkeiden vesien osalta taimenen ja harjuksen istutuksiin perustuvaa virkistyskalastusta voitaisiin edelleen harjoittaa Umpi-Valkeaisessa ja Iso-Valkeaisessa, jonne haettaisiin yleiskalastuskieltoa. Sen sijaan järvilohen, kirjolohen ja muiden alueen lajistoon luontaisesti kuulumattomien kalalajien istutukset kansallispuiston alueelle lopetettaisiin.

Valiokunta korostaa, että kotitarvekalastuksella on pitkät perinteet Hossan vesillä. Tämän perinteen säilyttämiseksi osana Hossan kansallispuiston pyyntikulttuuria sallittaisiin kalojen pyytämi-

nen seisovilla pyydyksillä useassa alueen järvessä. Myös nuotanveto kalaston hoitamiseksi tai pyyntitavan esittelemiseksi yleisölle olisi lisäksi sallittua Aittojärvessä. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä kattavan kalavesien käyttö- ja hoitosuunnitelman tekemistä Hossan kansallispuiston vesialueille. Sen perusteella voidaan luoda selkeät toimintatavat ja menetelmät, joiden avulla alueen toimintoja suunnitellaan. Tärkeää on jo suunnittelun alkuvaiheessa ottaa huomioon luonnonsuojelun ja eri käyttäjäryhmien tarpeet kalavesien käytössä, jotta käyttö- ja hoitosuunnitelma toimii myös käytännössä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 14.3.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jari Leppä kesk
varapuheenjohtaja Reijo Hongisto ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Anne Kalmari kesk
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Kari Kulmala ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Mats Nylund r
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Harry Wallin sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio

Valiokunnan lausunto MmVL 3/2017 vp

Eriävä mielipide

Perustelut

Suomen hallitus on päättänyt perustaa satavuotisen itsenäisyytemme kunniaksi kansallispuiston Suomussalmen Hossaan. Ele on hieno, koska puhdas luontomme ja sen rauha ovat maamme tavaramerkkejä. Kannatamme kansallispuiston perustamista Hossaan.

Hallitus on antanut esityksen puiston perustamisesta valiokuntien käsiteltäväksi. Maa- ja metsätalousvaliokunta on kuitenkin päättänyt lausua esityksestä poiketen ympäristövaliokunnalle metsästyksen helpottamiseksi ulkopaikkakuntalaisille kansallispuiston alueella.

On tärkeää, ettei kansallispuiston määritelmää tulla vesittämään matkailijoiden silmissä hyväksymällä liian väljiä ja muista puistoista poikkeavia toimintaperiaatteita. Toimenpiteillä on vaikutusta ennen kaikkea talousalueelle saapuvien ulkomaalaisten matkailijoiden silmissä, jotka hakevat puhdasta luontoa sekä rauhaa metsästämisen sijaan.

Suomussalmen Hossan juhlakansallispuiston arvolle sopii olla suomalaisten sekä kansainvälisten vieraiden silmissä mahdollisimman houkutteleva rauhoittumaan kutsuva luontoalue.

Hallituksen esityksessä on otettu hyvin huomioon paikallisen metsästyksen tarpeet. Kannatamme hallituksen esitystä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

> että ympäristövaliokunnan tulisi ottaa edellä olevissa perusteluissa esitetyt asiakohdat huomioon mietintöä valmistellessaan.

Helsingissä 14.3.2017

Johanna Karimäki vihr
Harry Wallin sd
Jari Myllykoski vas
Tytti Tuppurainen sd